

PHÁT TRIỂN VĂN HÓA CỘNG ĐỒNG CỦA CÁC KHU ĐÔ THỊ MỚI

| VŨ THỊ PHƯƠNG HẬU

Email: hau_vtp@yahoo.com

Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh

| BÙI THỊ KIM CHI

Email: anhchi 7774@gmail.com

Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh

DEVELOPING COMMUNITY CULTURE IN THE NEW URBAN AREA

TÓM TẮT

ABSTRACT

Khu đô thị mới là một mô hình quần cư hình thành từ những năm 90 của thế kỷ XX tại Việt Nam. Cùng với sự ra đời mô hình quần cư này là sự hình thành và phát triển văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới. Văn hóa cộng đồng của các khu đô thị mới không chỉ làm thay đổi diện mạo của các đô thị mà nó còn tạo nên sự biến đổi những giá trị văn hóa ngầm ẩn bên trong của các đô thị. Chính vì vậy, để văn hóa thấm sâu vào mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, để gia tăng tính hiện đại, văn minh và bản sắc của các đô thị, cần phải quan tâm đến việc phát triển văn hóa cộng đồng của các khu đô thị mới.

Bài viết này tập trung làm rõ khái niệm văn hóa cộng đồng, những vấn đề đặt ra trong phát triển văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm tiếp tục phát triển văn hóa cộng đồng của các khu đô thị mới trong thời gian tới.

Từ khóa: Văn hóa cộng đồng, khu đô thị mới

The new urban area is a residential model which was built in the 90s of the twentieth century in Vietnam. Along with the emergence of this residential model, community culture of the new urban area has begun to take shape and development. The community culture of the new urban areas not only changes the appearance of the cities, but also changes the hidden cultural values of the cities. Therefore, with the objective of cultural penetration into all areas of social life, and the growth of modernity, civilization and identity of cities, it is necessary to pay attention to the development of community culture of the new urban areas.

This article focuses on clarifying the concept of community culture, the problems posed in the development of community culture of the new urban area, thereby proposing some policy recommendations to promote the community culture of the new urban area in the near future.

Keywords: Community culture, new urban area

1. Về văn hóa cộng đồng của các khu đô thị mới

Văn hóa cộng đồng là một thuật ngữ khá quen thuộc cả về phương diện học thuật và đời sống. Từ góc độ giá trị, tác giả Trần Quang Nhiếp coi văn hóa cộng đồng “là những giá trị tiến bộ trong lối sống, đạo đức, hành vi ứng xử, v.v. trong đời sống hằng ngày của mỗi cá nhân”¹. Tác giả Phạm Hồng Tung lại quan niệm văn hóa cộng đồng là “văn hóa ứng xử của cộng đồng, tức là phương thức và nguyên tắc ứng xử của một cộng đồng trong những môi trường, không gian và thời gian xác định”². Tác giả Lê Trung Kiên khẳng định: “văn hóa cộng đồng không phải tổng số văn hóa cá nhân trong cộng đồng ấy mà là toàn bộ giá trị và chuẩn mực, những truyền thống và thị hiếu biểu hiện

trong lối sống mà các thành viên trong cộng đồng chấp nhận và tự giác thực hiện”³.

Như vậy, có thể thấy, văn hóa cộng đồng có thể được tiếp cận ở các phạm vi rộng, hẹp khác nhau. Mỗi nhà nghiên cứu, từ các góc độ tiếp cận, có những hạt nhân hợp lý riêng khi hình thành khái niệm văn hóa cộng đồng.

Từ góc độ văn hóa học, chúng tôi quan niệm “Văn hóa cộng đồng là những hoạt động sáng tạo chung của cộng đồng thể hiện sự tương tác giữa con người với con người, con người với xã hội, con người với tự nhiên, được các thành viên trong cộng đồng chọn lựa,

thừa nhận, chấp nhận và chia sẻ trong quá trình chung sống lâu dài cùng nhau”. Văn hóa cộng đồng không phải là tổng số đơn thuần văn hóa cá nhân trong cộng đồng. Văn hóa cộng đồng là tổng thể sống động các hoạt động sáng tạo chung của cả cộng đồng, được cộng đồng chấp nhận, chia sẻ và tự nguyện thực hành trong đời sống hàng ngày.

Cư dân của các khu đô thị mới thường có sự đan xen, hòa trộn giữa những người có nguồn gốc, xuất thân, nghề nghiệp, nhu cầu khác nhau. Đến một cộng đồng mới, các thành viên thường trải qua giai đoạn thay đổi, hòa nhập để hình thành nên lối sống phù hợp với khu đô thị mới. Như vậy, văn hóa cộng đồng là kết quả thực hành văn hóa của các cư dân khu đô thị mới theo luật pháp và những quy định, quy ước, tập quán của từng cộng đồng. Đến lượt mình, văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới lại đóng vai trò quan trọng trong hình thành và củng cố tính cộng đồng của khu đô thị mới. Văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới có tác dụng điều chỉnh hành vi của mỗi thành viên, thúc đẩy họ thay đổi lối sống, nếp sống không còn thích hợp, từng bước hình thành những lối sống, nếp sống mới, phù hợp với tính văn minh, hiện đại, tiện lợi, tôn trọng “cái tôi” của đời sống đô thị. Ngoài ra, văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới cũng đáp ứng sự đổi mới, đa dạng hóa nhu cầu văn hóa của các chủ thể. Trong thời đại hội nhập và toàn cầu hóa hiện nay, mỗi một cộng đồng văn hóa không thể tồn tại độc lập với thế giới bên ngoài. Do đó, văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới khẳng định những giá trị văn hóa về sự cố kết cộng đồng, tạo nên một cộng đồng văn hóa mạnh, giải quyết tốt nhu cầu hằng xuyên của mỗi cá nhân là được chia sẻ, khẳng định vị trí của mình trong cộng đồng cũng như mở rộng giao lưu văn hóa.

Trong thời gian qua, cùng với sự gia tăng của các khu đô thị mới, văn hóa cộng đồng của những khu vực này cũng được hình thành, được khẳng định, đóng góp vào sự phát triển chung của đô thị hiện đại.

Trước tiên, phải khẳng định văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới đã rất thành công trong việc tái cấu trúc lại cộng đồng trong khu đô thị mới. Các thành viên của khu đô thị mới đều nhận thức mình là một phần của nơi quần cư mới, từ đó họ mong muốn được gắn bó, có trách nhiệm và đóng góp cho cộng đồng. Vì vậy, văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới đã tạo thành mạng lưới gắn kết các thành viên trong các mối quan hệ xã hội. Điều này giúp mỗi thành viên phát triển mạng lưới xã hội với những thành viên khác, thúc đẩy sự hiểu biết đối với nơi họ sinh sống. Từ đó, họ xác định những mối quan tâm chung, mục tiêu chung và hành động chung để nâng cao niềm tự hào về khu đô thị mới của mình.

Thứ hai, trong không gian được thiết kế đồng bộ

khiến con người sống trong khu đô thị mới hình thành ý thức chung trong mọi hoạt động liên quan đến cộng đồng. Chủ đầu tư, ban quản lý, ban quản trị tại các khu đô thị mới thường có các quy định chung bên cạnh các quy định của pháp luật đòi hỏi tất cả mọi người phải tuân thủ. Điều đó thúc đẩy mỗi thành viên phải tôn trọng cộng đồng và các thành viên khác trong cộng đồng. Những yếu tố không phù hợp dần bị loại bỏ, hình thành những yếu tố được cộng đồng chấp nhận và tự nguyện thực hành, trước tiên là lối sống, nếp sống trật tự, kỷ cương, hiện đại, tôn trọng yếu tố cá nhân. Như vậy, văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới thúc đẩy mỗi cá nhân phát triển theo hướng nhân cách công dân đô thị, giúp cư dân vượt qua tính tự ti, những ràng buộc bởi các mối quan hệ cộng đồng chằng chịt để ngày càng khẳng định cái “tôi” trong cộng đồng.

Thứ ba, văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới thể hiện tính năng động, thân thiện và cởi mở. Nó không chỉ là nơi tiếp nhận, biểu hiện các giá trị văn hóa cộng đồng của dân tộc và địa phương, mà còn là nơi sáng tạo nên những yếu tố văn hóa cộng đồng mới, góp phần khẳng định vai trò, vị trí của nó trong sự phát triển bền vững trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa và đô thị hóa đất nước. Nó cũng cho chúng ta nhận thức đúng đắn, toàn diện hơn về mô hình khu đô thị mới. Nó không khuyến khích mô hình khu đô thị mới độc lập và khép kín như một ốc đảo biệt lập trong không gian nhất định. Văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới hướng đến sự phát triển toàn diện, bền vững của đô thị hiện đại.

2. Những vấn đề đặt ra trong phát triển văn hóa cộng đồng của các khu đô thị mới

Trong quá trình hình thành và phát triển văn hóa cộng đồng của các khu đô thị mới, dưới sự tác động của các yếu tố khách quan và chủ quan, thực tế đã xuất hiện khá nhiều mâu thuẫn, bao gồm cả những mâu thuẫn bên trong và ngoài đời phải được quan tâm giải quyết.

Thứ nhất là mâu thuẫn giữa nhu cầu sáng tạo và hưởng thụ văn hóa của cư dân các khu đô thị mới với khả năng đáp ứng nhu cầu này của các khu đô thị.

Trong thiết kế quy hoạch, tất cả các khu đô thị mới đều có các thiết chế văn hóa như công viên, nhà sinh hoạt cộng đồng, sân chơi, trường học... Song, thực tế cho thấy, các hạng mục này thường chậm tiến độ xây dựng. Ở nhiều khu đô thị mới, người dân chuyển đến sinh sống đã lâu mà hệ thống thiết chế giáo dục như trường mầm non, trường tiểu học, trường trung học cơ sở vẫn còn nằm trong thiết kế quy hoạch, chưa được thực hiện. Do đó, con em của cư dân các khu đô thị mới phải đi học tại các trường tư thục, trường dân lập hoặc các trường bên ngoài khu đô thị mới.

Không chỉ thiếu vắng các thiết chế giáo dục, mà các thiết chế văn hóa ở các khu đô thị mới cũng chưa được đầu tư xây dựng. Nhiều khu đô thị thiếu các công trình như thư viện/phòng đọc, phòng sinh hoạt cộng đồng, rạp chiếu phim, nơi vui chơi giải trí... làm ảnh hưởng không nhỏ đến đời sống văn hóa của cư dân. Muốn thỏa mãn nhu cầu về thưởng thức văn hóa, hầu hết người dân đều phải tìm đến các thiết chế ở ngoài khu đô thị mới. Điều này sẽ làm gây lãng phí về thời gian của các cư dân đô thị trong quá trình di chuyển, tiềm ẩn cả những nguy cơ mất an toàn cho các cư dân đô thị, làm gia tăng áp lực lên hệ thống giao thông đô thị. Hệ thống công viên, vườn hoa, những không gian công cộng, điểm nhấn về kiến trúc và văn hóa của các khu đô thị cũng còn thưa vắng. Khu đô thị mới Nam thành phố Hồ Chí Minh đến nay vẫn chưa có công viên, vườn hoa, siêu thị. Khu đô thị mới Mỹ Đình - Mễ Trì (Hà Nội) không có công viên, chỉ có các vườn hoa. Mà các vườn hoa đó chưa có đủ điều kiện để làm nơi sinh hoạt văn hóa cộng đồng. Người dân phải cải tạo sân chơi chung nhằm đáp ứng nhu cầu sinh hoạt văn hóa của cư dân, nhưng cũng chỉ đáp ứng được phần nào nhu cầu của người dân trong tòa nhà.

Thứ hai là mâu thuẫn giữa yêu cầu của lối sống đô thị với năng lực thực hành của các chủ thể.

Đa phần các khu đô thị mới Việt Nam được xây dựng trên hạ tầng của vùng nông thôn. Việc xuất hiện khu đô thị mới đã làm thay đổi không gian văn hóa, chủ thể của văn hóa cộng đồng mới cũng xuất hiện. Song, trong các khu đô thị mới, những yếu tố văn hóa nông nghiệp chưa phai mờ và văn hóa đô thị cũng chưa được định hình rõ nét. Vì thế, xuất hiện tình trạng những chủ thể của văn hóa cộng đồng khu đô thị mới muốn hướng đến tính hiện đại, tiện nghi với những dịch vụ chất lượng cao nhưng năng lực thực hành của họ lại có những hạn chế bởi sự chi phối rất lớn của văn hóa nông thôn vốn đã định hình từ trước.

Lối sống “trọng tình” làm cho sự tùy tiện, thiếu tôn trọng pháp luật có điều kiện tồn tại trong không gian khu đô thị mới. Nó không chỉ trong cách nghĩ mà đi vào trong hành xử hằng ngày của các chủ thể khu đô thị mới. Chuyên tới khu đô thị mới, người dân vẫn chưa quen hoặc không chấp nhận một thực tế: nhà chung cư trong các khu đô thị mới giống như một “cỗ máy” đòi hỏi cư dân phải biết sử dụng thiết bị kỹ thuật thành thạo, tuân thủ đúng hướng dẫn, chấp hành pháp luật và những quy định chung. Song, không ít cư dân lại thấy đó là sự gò bó, cứng nhắc nên muốn phá vỡ nó. Do đó, sự tùy tiện diễn ra ở nhiều hoạt động trong khu đô thị mới như: coi thang máy của tòa nhà như của riêng, để đồ cá nhân ra không gian chung, bỏ rác không đúng nơi quy định, thả rông chó mèo, gây ồn ào nơi công cộng... Đến chuyện lớn như: tự ý nâng giá dịch vụ, cắt một số dịch vụ, khóa

thang máy, không bàn giao các tài liệu về khu đô thị mới cho ban quản trị, chậm bàn giao quỹ bảo trì, vi phạm hợp đồng, không thực hiện đúng cam kết, quảng cáo không đúng sự thật về khu đô thị mới, vi phạm pháp luật trong thi công... cũng không phải là chuyện hãn hữu ở các khu đô thị mới. Chính sự tùy tiện, không tuân thủ pháp luật và những quy định chung của cộng đồng dẫn đến những mâu thuẫn giữa các bên, cũng là ngọn nguồn của những ứng xử thiếu văn hóa, văn minh tại các khu đô thị mới.

Bên cạnh đó, cư dân khu đô thị mới chưa thực hiện đúng quyền làm chủ của mình hoặc việc thực hiện vẫn mang tính hình thức. Thực tế cho thấy, việc tham gia quản lý các hoạt động trong khu đô thị mới của người dân rất hạn chế, dường như chỉ mang tính tham khảo, đúng quy định mà không mang tính quyết định. Thậm chí, bản thân người dân cũng chưa ý thức rõ về quyền lợi và nghĩa vụ của mình khi tham gia quản lý khu đô thị mới. Theo Thông tư số 02/2016/TT-BXD của Bộ Xây dựng ban hành quy chế quản lý, sử dụng nhà chung cư ngày 15/02/2016, cư dân cùng các chủ thể liên quan bầu ra ban quản trị. Ban quản trị sẽ đại diện cho lợi ích hợp pháp của người dân thực hiện rất nhiều hoạt động liên quan trực tiếp đến quyền và nghĩa vụ của người dân. Tuy nhiên, tại nhiều khu đô thị mới, mặc dù người dân đến sinh sống đã lâu nhưng chưa thành lập ban quản trị.

Thách thức rất lớn của các khu đô thị mới hiện nay là phải tiếp nhận vào không gian của nó những nhân tố “phi đô thị” về lối sống, cách cảm, cách nghĩ, quy tắc ứng xử... Những nhân tố “phi đô thị” này không chỉ thấy ở trong một bộ phận cư dân đô thị, mà còn có ở trong các chủ thể khác của không gian văn hóa đô thị như chủ đầu tư, ban quản trị các khu đô thị ...

Thứ ba là mâu thuẫn giữa tính động và mở của văn hóa cộng đồng khu đô thị mới với tính hành chính trong quản lý nhà nước

Trong quá trình phát triển khu đô thị mới, chúng ta có thể nhận thấy những “khoảng trống” về công tác quản lý nhà nước đối với các khu đô thị mới. Hiện nay, cấp nào quản lý khu đô thị mới là phù hợp cũng chưa có sự thống nhất. Theo Nghị định 11/2013/NĐ-CP của Chính phủ năm 2013 về quản lý đầu tư phát triển đô thị, các khu đô thị mới sau khi hoàn thành sẽ chuyển về chính quyền địa phương quản lý. Nhưng trên thực tế, cư dân của khu đô thị mới có thể tương đương với dân số của một phường, do vậy, khi giao cho cấp phường quản lý sẽ gây ra tình trạng quá tải, khiến cho việc quản lý không sát sao, không bao quát được hết các vấn đề của khu đô thị mới. Hơn nữa, có khu đô thị mới rất lớn (như Việt Hưng, Ciputra, Trung Hòa - Nhân Chính của Hà Nội, khu đô thị Nam thành phố Hồ Chí Minh ...) thuộc nhiều phường làm cho công tác quản lý bị chia cắt, có vấn đề nảy sinh

vượt quá khả năng của chính quyền địa phương. Công tác quản lý của chính quyền bị lặp lại nhiều lần với cùng một công việc. Việc phối hợp các chủ thể quản lý để giải quyết một vấn đề theo địa giới hành chính thuộc nhiều phường sẽ có sự phức tạp nhất định, thậm chí là sự không thống nhất khi giải quyết một việc giống nhau. Điều đó đòi hỏi một cơ chế phối hợp tốt để giải quyết những vấn đề nảy sinh trong quá trình phát triển của khu đô thị mới.

Mặt khác, văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới có tính mở rất rõ nét. Khu đô thị mới không phải chỉ là nơi cư trú mà nó còn là đơn vị phát triển toàn diện cả về chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội. Tuy nhiên, quản lý nhà nước về khu đô thị mới của chính quyền địa phương hiện nay vẫn tập trung chủ yếu vào hoạt động cư trú, chưa quan tâm đến các hoạt động khác, trong đó có hoạt động văn hóa của cộng đồng. Nếu không thay đổi tư duy quản lý thì khu đô thị mới không thể bắt nhịp được với xu thế phát triển hiện đại, bền vững.

Thứ tư là mâu thuẫn thể hệ trong khu đô thị mới

Như đã trình bày ở trên, văn hóa cộng đồng phải là tổng thể các giá trị được cộng đồng cư dân đô thị chấp thuận, chia sẻ, thực hành một cách tự giác. Nhưng thực tế ở các khu đô thị mới hiện nay, nhóm người trẻ tuổi trong khu đô thị mới chưa tham gia nhiều vào các hoạt động chung trong cộng đồng, trong đó có hoạt động văn hóa.

Hiện nay, các hoạt động văn hóa của cộng đồng chủ yếu do những người cao tuổi tổ chức, triển khai thực hiện, lớp người trẻ tuổi chủ yếu hưởng ứng, tham gia trong chừng mực nhất định. Do đó, các yếu tố văn hóa của văn hóa cộng đồng khu đô thị mới cơ bản được xây dựng theo hệ giá trị văn hóa truyền thống. Lớp người trẻ tuổi tiếp nhận những thành tựu văn hóa của thời đại mới nhưng chưa thực sự tham gia vào quá trình hình thành và phát triển văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới, chưa thể hiện rõ vai trò của họ trong cộng đồng cũng như quá trình phát triển văn hóa cộng đồng nơi đây. Rõ ràng, mặc dù có sức trẻ, sự năng động, tư duy hiện đại, nhưng nhóm người này chưa đáp ứng được sự kỳ vọng của cộng đồng.

Điều đó cũng cho thấy các sinh hoạt văn hóa chung của khu đô thị mới chưa cuốn hút nhóm cư dân trẻ tham gia. Nhiều người trẻ tuổi tập trung mối quan tâm của mình vào công việc, quan hệ bạn bè, đồng nghiệp nhiều hơn là mối quan hệ trong khu đô thị mới. Hơn nữa, các hoạt động bên ngoài khu đô thị mới thường phong phú, cuốn hút, phù hợp với họ hơn các hoạt động tại khu đô thị mới. Song, điều đó cũng cho thấy ý thức cộng đồng, trách nhiệm với cộng đồng của nhóm người trẻ tuổi trong khu đô thị mới không được như mong muốn của các thế hệ đi trước và của cả cộng đồng.

3. Giải pháp phát triển văn hóa cộng đồng của các khu đô thị mới

Muốn phát triển văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới mang đầy đủ đặc trưng của văn hóa cộng đồng đô thị, đáp ứng được nhu cầu văn hóa của người dân và hướng tới tương lai, trước hết phải hóa giải những mâu thuẫn và tập trung vào giải quyết các vấn đề sau: *Một là nâng cao nhận thức của các chủ thể về văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới.* Trong bối cảnh hiện nay, việc nhận thức đầy đủ, rõ ràng về vai trò của văn hóa cộng đồng khu đô thị mới là yêu cầu cấp thiết hiện nay. Đề nâng cao nhận thức về văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới cho các chủ thể, điều quan trọng đầu tiên là thường xuyên quán triệt và thực hiện có hiệu quả đường lối của Đảng, chính sách của Nhà nước về phát triển văn hóa cộng đồng. Muốn hoạt động này có hiệu quả cao cần phải đổi mới nội dung, phương thức, cách thức tiến hành cho phù hợp. Thực hiện lồng ghép có hiệu quả giữa các chương trình mục tiêu quốc gia về các lĩnh vực chính trị, kinh tế, xã hội. Đặc biệt, công tác giáo dục, tuyên truyền cần phải phát huy vai trò của gia đình, các đoàn thể chính trị - xã hội, chính quyền địa phương. Đây là các chủ thể trực tiếp tham gia vào phát triển văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới. Qua đó nâng cao sự hiểu biết sâu rộng về văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới, thúc đẩy sự tích cực, chủ động tham gia vào phát triển văn hóa cộng đồng của họ.

Hai là hoàn thiện hệ thống pháp luật về quản lý, điều chỉnh các hoạt động liên quan đến khu đô thị mới. Một trong những đặc trưng cơ bản của văn hóa đô thị nói chung, văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới nói riêng là tuân thủ pháp luật, tinh thần thượng tôn pháp luật. Do đó, hoàn thiện hệ thống pháp luật về quản lý, điều chỉnh các hoạt động liên quan đến khu đô thị mới vừa là đòi hỏi cấp thiết, vừa là một giải pháp quan trọng để sự phát triển văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới diễn ra theo đúng định hướng của Đảng và Nhà nước, bảo vệ được lợi ích chính đáng của các chủ thể, đáp ứng được nhu cầu của người dân.

Trong việc hoàn thiện hệ thống pháp luật, cần chú trọng đến nhiều vấn đề. Song, vấn đề đầu tiên cần phải thực hiện là việc thể chế hóa các quan điểm, đường lối, định hướng của Đảng về phát triển văn hóa cộng đồng. Đề hệ thống pháp luật mang tính chiến lược, lâu dài, những người làm luật cần phải đổi mới tư duy trong quản lý nhà nước về đô thị nói chung, quản lý khu đô thị mới nói riêng. Riêng với khu đô thị mới, hệ thống pháp luật cần chú ý đến tính đặc thù của nó. Quy mô của khu đô thị mới dù lớn hay nhỏ, thuộc địa phận của một phường hay nhiều phường thì cũng bao chứa trong đó quy mô dân số lớn, thậm chí là rất lớn. Do đó, hệ thống pháp luật cần chú ý tạo hành lang pháp lý đặc thù cho quản lý khu đô thị mới, tránh tình trạng áp dụng cứng nhắc những

quy định quản lý chung cho khu vực này

Ba là tiếp tục đẩy mạnh thực hiện xã hội hóa các hoạt động văn hóa. Xã hội hóa các hoạt động văn hóa là một chủ trương, chính sách lớn của Đảng và Nhà nước nhằm phát triển văn hóa nói chung, văn hóa cộng đồng nói riêng. Chủ trương, chính sách này nhằm khuyến khích nhân dân tích cực, chủ động tham gia vào các sinh hoạt văn hóa cộng đồng, đồng thời huy động nguồn lực của toàn xã hội vào phát triển văn hóa cộng đồng theo hướng đa dạng, phong phú dưới sự quản lý của Nhà nước và định hướng của Đảng. Để chính sách này tiếp tục phát huy tính ưu việt của nó, chúng ta cần chú ý đến định hướng hoạt động văn hóa ở cấp cơ sở, trong đó có khu đô thị mới. Nếu không có định hướng tốt thì hoạt động xã hội hóa dễ bị thương mại hóa hoặc chịu sự chi phối của một cá nhân. Để giải quyết vấn đề này, Nhà nước/chính quyền địa phương phải luôn giữ vai trò chủ đạo, định hướng cho các hoạt động văn hóa. Nhà nước/chính quyền địa phương cần tăng cường triển khai các hoạt động có tính định hướng, quản lý tốt các hoạt động văn hóa ở khu đô thị mới. Bên cạnh đó, các chủ thể khác của khu đô thị mới cần năng động, chủ động hơn trong tổ chức các hoạt động văn hóa trong cộng đồng để đáp ứng nhu cầu văn hóa của nhân dân.

Bốn là phát huy mạnh mẽ hơn vai trò chủ thể của cộng đồng cư dân khu đô thị mới. Có nhiều chủ thể tham gia vào quá trình hình thành và phát triển văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới. Song, chủ thể quan trọng nhất chính là cộng đồng cư dân của khu đô thị mới đó. Họ là một trong những chủ thể quan trọng hình thành nên văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới. Tất cả những yếu tố văn hóa cộng đồng do các chủ thể khác sáng tạo nên được cư dân tiếp nhận, giữ gìn, phát huy, phát triển như thế nào lại do cư dân quyết định. Do đó, tiếp tục phát huy vai trò của cộng đồng cư dân khu đô thị mới trong quá trình phát triển văn hóa cộng đồng là một giải pháp quan trọng cần được thực hiện. Văn hóa là của nhân dân, do nhân dân sáng tạo ra, vì sự tồn tại và phát triển của chính nhân dân. Do đó, cư dân phải là chủ thể có vai trò quyết định trong phát triển văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới. Cư dân chính là người lựa chọn, đổi mới, sáng tạo những yếu tố văn hóa để kiến tạo nên văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới. Những lựa chọn, đổi mới, sáng tạo đó phải được hình thành trong quá trình các thành viên cùng chung sống và cùng tương tác với các thành viên trong cộng đồng, tương tác với điều kiện tự nhiên, môi trường của khu đô thị mới. Chính vì thế, cư dân là người hiểu rõ những gì là đúng, là cần thiết, là phù hợp đối với họ để tạo nên môi trường văn hóa, môi trường sống của chính họ.

Nhìn chung, khu đô thị mới là sản phẩm của sự phát triển xã hội, nó phản ánh lịch sử và trình độ phát triển

của đô thị. Trải qua vài thập niên hình thành và phát triển, văn hóa cộng đồng của khu đô thị mới ở Việt Nam bắt đầu định hình, trở thành một phần của văn hóa đô thị, của văn hóa dân tộc. Tuy nhiên, bên cạnh những giá trị mới hình thành, những điểm tích cực đang được nhen nhóm thì văn hóa cộng đồng ở các khu đô thị mới cũng đang phải đối mặt với nhiều thách thức từ bên trong và bên ngoài. Hóa giải mâu thuẫn, giải quyết những khó khăn, bất cập trong phát triển văn hóa cộng đồng là mối quan tâm của các chính quyền đô thị hiện nay. Để giải quyết được những mâu thuẫn này, cần có sự nhận thức đúng đắn, đầy đủ về vị trí, vai trò của văn hóa cộng đồng của các khu đô thị, đặc biệt là cần sự vào cuộc chủ động, có trách nhiệm của các chủ thể liên quan. Vì yếu tố con người, suy đến cùng, là yếu tố quyết định cho sự thành bại của mọi công việc; phát triển văn hóa cộng đồng ở các khu đô thị cũng không phải là ngoại lệ.

CHÚ THÍCH

¹Trần Quang Nhiếp: *Đôi điều về xây dựng văn hóa cộng đồng cơ sở*,

www.nhandan.com.vn/vanhua/dien-dan/item/23637402-doi-dieu-ve-xay-dung-van-hoa-cong-dong-co-so

²Phạm Hồng Tung: *Bàn về văn hóa cộng đồng*, *Tạp chí Khoa học Xã hội và Nhân văn*, số 26, 2010, tr.124.

³Khoa Văn hóa xã hội chủ nghĩa: *Văn hóa và phát triển ở Việt Nam một số vấn đề lý luận và thực tiễn*, Nxb Lý luận chính trị, H.2004, tr.207.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Khoa Văn hóa xã hội chủ nghĩa: *Văn hóa và phát triển ở Việt Nam một số vấn đề lý luận và thực tiễn*, Nxb Lý luận chính trị, H.2004.

2. Trần Quang Nhiếp: *Đôi điều về xây dựng văn hóa cộng đồng cơ sở*,

www.nhandan.com.vn/vanhua/dien-dan/item/23637402-doi-dieu-ve-xay-dung-van-hoa-cong-dong-co-so

3. Lương Hồng Quang: *Phát triển văn hóa dựa vào cộng đồng: các tranh luận lý thuyết và thực tiễn*, Nxb Đại học quốc gia Hà Nội, H.2018.

4. Lê Xuân Trường: *Quy hoạch xây dựng khu đô thị mới bài toán cư trú và phát triển kinh tế đô thị*, <http://kientrucvietnam.org.vn/quy-hoach-xay-dung-khu-do-thi-moi-bai-toan-cu-tru-va-phat-trien-kinh-te-do-thi/>

5. Phạm Hồng Tung: *Bàn về văn hóa cộng đồng*, *Tạp chí Khoa học Xã hội và Nhân văn*, số 26, 2010.